REGLEMENTĂRI REGIONALE PRIVIND EGALITATEA ŞI NEDISCRIMINAREA (Evoluţie şi conţinut)

Doina CAZACU
CZU: 341.231.14:323.12 doina.cazacu@yahoo.com

Dezvoltarea dreptului internațional al drepturilor omului reprezintă una dintre cele mai importante cuceriri în domeniul juridic ale sec. XX și XI. Conturarea cadrului legal și a mecanismelor de combatere a discriminării constituie o prioritate pentru societatea contemporană.

Mecanismele regionale din Europa privind combaterea discriminării și promovarea egalității sunt determinate de două sisteme diferite: Consiliul Europei și Uniunea Europeană. În centrul creării Consiliului Europei în 1949, a fost și rămâne ca și directivă primordială protecția drepturilor omului, prin combaterea discriminării și intoleranței. [1]

Statele membre ale Consiliului Europei, în vederea atingerii scopurilor propuse, au adoptat Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare – CEDO), primul dintre tratatele moderne de drepturile omului bazate pe Declaraţia Universală a Drepturilor Omului (DUDO). Republica Moldova a devenit membru al Consiliului Europei (CoE) la 13 iulie 1995 [2].

Articolul 14 CEDO interzice discriminarea „*Exercitarea drepturilor şi libertăţilor recunoscute de prezenta convenţie trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţă la o minoritate naţională, avere, naştere sau orice altă situaţie*” [3]. În vederea extinderii domeniului de aplicare al art. 14 CEDO; a fost semnat la data de 4 noiembrie 2000 și a intrat în vigoare la 1 aprilie 2005, Protocolul 12 la CEDO [4]. Articolul 1 al Protocolului 12 „Interzicerea generală a discriminări” prevede expres că „*1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţa la o minoritate naţională, avere, naştere sau*

oricare altă situaţie. 2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menţionate în paragraful 1.”[4] Raportul explicativ la Protocolul nr. 12 la CEDO lărgește domeniul de aplicare a articolului 14 dincolo de drepturile cuprinse în CEDO, în scopul de a acoperi cazurile în care o persoană este discriminată:

- în exercitarea oricărui drept specific acordat unei persoane în temeiul legislației naționale;
- în exercitarea unui drept care poate fi dedus dintr-o obligație clară a unei autorități publice;
- în temeiul legislației naționale, care este ca în cazul în care o autoritate publică este obligată în temeiul legislației naționale să se comporte într-un anumit fel;
- de către o autoritate publică, în exercitarea puterii discreționare (de ex., acordarea unor subvenții);
- prin orice alt act sau omisiune comisă de către o autoritate publică (de ex., prin comportamentul ofițerilor care reprezintă organele de ocrotire a normelor de drept, atunci când controlează o revoltă) [5, p.22].

În aceeași ordine de idei, poate fi menționată și Carta socială europeană revizuită (preambul, art. 4), adoptată de Consiliul Europei la 3 mai 1996 și a intrat în vigoare la 1 iulie 1999. Până în martie 2014, au semnat-o, 44 de State şi 25 au ratificat Carta. Republica Moldova a semnat Carta în 1998 și a ratificat-o în 2001 [6, p.23].

Convenția-cadru pentru protecţia minorităţilor naţionale din 01.02.1995 adoptată de Consiliul Europei, reprezintă un instrument necesar pentru stabilitatea, securitatea democratică și pacea Continentului, având în vedere bulversările istoriei europene, care au arătat necesitatea respectării identității etnice, culturale, lingvistice ți religioase a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale [7].

La nivelul Uniunii Europene, principiul egalităţii vizează combaterea stereotipurilor şi rolurilor atribuite femeilor şi bărbaţilor indiferent de etnie, religie, dizabilităţi, vârstă şi orientare sexuală, precum şi necesitatea modificării comportamentelor, atitudinilor, normelor şi valorilor care aduc atingere demnităţii umane [8, p.5]. Pot fi menționate următoarele acte normative: Directiva 75/117 CE privind aplicarea

principiului egalităţii de remunerare pentru femei şi bărbaţi [9]; Directiva 76/207/CE privind aplicarea principiului egalităţii de tratament între femei şi bărbaţi în privinţa accesului la angajare, formare profesională şi promovare, precum şi în ceea ce priveşte condiţiile de muncă [10]; Directiva 97/80/CE privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe bază de sex [11]; Directiva 96/34/CE referitoare la concediul parental [12]; Directiva 43/2000/CE cu privire la implementarea principiului tratamentului egal între persoane, indiferent de originea rasială sau etnică [13] ș.a.

Cât privește sistemul african de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale, acesta este guvernat de Carta Africană a drepturilor omului şi popoarelor, adoptată de Organizaţia Unităţii Africane (OUA), la 26 iunie 1981, care a intrat în vigoare la data de 21 octombrie1986 [14]. La articolul 18 al Cărții africane se menționează despre obligația statelor de a elimina orice formă de discriminare față de femei, copii. Articolul 28, care face trimitere deja la obligațiile fiecărui individ, menționează că „Fiecare persoană are datoria de a-și respecta și de a-i considera pe semenii săi fără nicio discriminare și de a menține relații cu acestea, ceea ce face posibilă promovarea, protejarea și consolidarea respectului și toleranței reciproce [14].

Carta Arabă a drepturilor omului [15], deși conține reglementări privind egalitatea, la art. 3 se menționează aplicarea legilor Sharia, care din star impun anumite reguli specifice regiunilor de aplicare, astfel încât acest sistem de protecție a drepturilor omului este unul bazat pe religie și tradiții, fapt care implică discriminare pozitivă, admisă însăși de textul Cărții: „*Bărbatul și femeia sunt egali în ceea ce privește demnitatea umană, drepturile și îndatoririle în cadrul discriminării pozitive instituite în beneficiul femeilor prin legea Sharia islamică și alte legi divine și prin legi și instrumente internaţionale*”.

Convenţia americană privind drepturile omului, semnată la 22 noiembrie 1969 la San José, în Costa Rica, reprezintă un alt mecanism regional de apărare a drepturilor omului, principiul egalității și nediscriminării debutează la art.1, care prevede obligația generală de respectare a drepturilor. Egalitatea în relațiile de familie este reglementată la art. 17, egalitatea în fața legii – art. 24 al Convenției [16].

Referințe:

1. Statutul Consiliului Europei din 5 mai 1949, Online: https://rm.coe.-int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680935bd0, consultat la 26.08.2020
2. Ministerul Afacerilor Externe și al Integrării Europene al Republicii Moldova, Aderarea Republicii Moldova la Consiliul Europei , Online: https://mfa.gov.md/ro/content/aderarea-republicii-moldova-la-consiliul-europei, consultat la 02.08.2020
3. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Roma, 1950, Online: https://-www.echr.coe.int/Documents/Convention_RON.pdf, consultat la 12.08.2020
4. Protocolul 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, p. 26, Online: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_RON.pdf, consultat la 12.08.2020
5. Raportul explicativ la Protocolul 12 CEDO (fr), p. 22, Online: https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800cce8d, consultat la 15.08.2020
6. Manualul antidiscriminare pentru judecători, cu suportul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) și Uniunea Europeană (UE) la cererea Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Chișinău, 2014, p. 23.
7. Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale din 01.02.1995, Publicat: 30.12.2001 în TRATATE INTERNATIONALE Nr. 26 art. 94, În vigoare pentru Republica Moldova din 01 februarie 1998, Online: https://-www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118180&lang=ro, consultat la 12.08.2020
8. Principiul egalității și nondiscriminării. Centrul pentru Drepturile Omului. Chișinău, 2012, p.5
9. Directiva 75/117 CE privind aplicarea principiului egalităţii de remunerare pentru femei şi bărbaţi, Online: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975L0117:RO:HTML, consultat la 23.08.2020
10. Directiva 76/207/CE privind aplicarea principiului egalităţii de tratament între femei şi bărbaţi în privinţa accesului la angajare, formare profesională şi promovare, precum şi în ceea ce priveşte condiţiile de muncă, Online: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:320-00L0078:ro:HTML, consultat la 23.08.2020
11. Directiva 97/80/CE privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe bază de sex, Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/-HTML/?uri=CELEX:31997L0080&from=PL, consultat la 22.08.2020
12. Directiva 96/34/CE referitoare la concediul parental, Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A31996L0034, consultat la 23.08.2020.

13. Directiva 43/2000/CE cu privire la implementarea principiului tratamentului egal între persoane, indiferent de originea rasială sau etnică, Online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:-32000L0043, consultat la 22.08.2020.
14. Carta Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor, adoptată la 26.06.1981 (fr.), Online: https://www.un.org/fr/africa/osaa/pdf/au/afr_charter_human_people_rights_1981f.pdf, consultat la 23.98.2020.
15. Carta Arabă a Drepturilor Omului, Online: https://www.un.org/fr/africa/osaa/pdf/au/afr_charter_human_people_rights_1981f.pdf, consultat la 22.08.2020.
16. Convenția Americană privind Drepturile Omului, Online: https://www.-cidh.oas.org/Basicos/French/c.convention.htm, consultat la 22.08.2020.